



Zastupujem Národnú organizáciu mužov proti sexizmu — najväčšiu svetovú organizáciu mužov, ktorí podporujú rovnoprávnosť žien. Naša organizácia vychádza z troch princípov, ktoré považujeme za rovnako dôležité: po prvé, sme profeministickí muži, ktorí podporujú rovnoprávnosť žien; po druhé, máme afirmatívny vzťah k gejom a podporujeme úplnú rovnoprávnosť gejom a lesbiam; po tretie — ako to stojí v našom programovom vyhlásení —, ide nám o „pozdvihnutie“ života mužov. Na rozdiel od mnohých iných organizácií pre mužov sme presvedčení, že konečný cieľ — umožniť mužom, aby žili zdravším, emocionálne bohatším životom — podmieňujú ostatné dva princípy; sme teda presvedčení, že muži nemôžu žiť emocionálne bohatým životom, o aký nám ide, kým ženy, geovia a lesby — a ešte by som dodal (najmä vzhľadom na to, čo sa v posledných mesiacoch odohráva v Nemecku), prisťahovalci a ľudia s odlišnou farbou pleti — nedosiahnu rovnoprávnosť. Zlepšenie života mužov si vyžaduje rovnoprávnosť žien, gejom a lesbiam; práve ich nerovnoprávnosť spôsobuje, že žijeme emocionálne ochudobneným životom.

Náš akronym NOMAS (National Organization for Men Against Sexism) v španielčine znamená „nikdy viac“ a toto „nikdy viac“ sa vzťahuje najmä na oblasť násillia mužov.

Iste ste si všimli, že som nepovedal „mužské násillie“, hoci s týmto slovným spojením sa môžete často stretnúť. Nazdávam sa totiž, že je to zavádzajúci výraz, ktorý naturalizuje násillie ako niečo inherentne mužské, čiže ako niečo, čo sa nachádza v genetickej, biologickej výbave mužského pohlavia. Som presvedčený, že násillie mužov je súčasťou nášho kultúrneho dedičstva; násillie sa stalo súčasťou toho, čo znamená byť mužom. Ide však o kultúrne produkované, spoločensky utvárané násillie. Nevychádza z našich génov, ale z našich mužských skúseností. Keby mužské násillie malo biologickú povahu, nemali by sme veľkú nádej, že sa s ním dá skoncovať. Najlepšie by hľadám bolo zaviesť večierku — všetci muži by mali byť večer po ôsmej pozamykaní doma. Ak sú muži prirodzene násillnícki, potom sme divé zvieratá, ktoré patria do klietok, a nie do ulíc.

Ale ak je násilie mužov spoločensky utvárané, potom sa násilie mužov mení. Ak sa mení, možno ho meniť, a ak ho možno meniť, môže sa raz skončiť. Jednotliví muži sa môžu rozhodnúť pre transformáciu samých seba a prehodnotiť otázky násilia. A to znamená, že muži ako skupina môžu prevziať zodpovednosť za prelomenie mlčania o násilí mužov. To je slogan nášho každoročného dňa: bratského mieru, dňa mlčania, ktoré má ukončiť násilie mužov, dňa, keď muži po celej krajine spolu verejne proklamujú svoj nesúhlas s násilím mužov voči ženám.

Dnes by som sa chcel zamyslieť nad tým, že všetko násilie, či ho už opíšeme ako znásilnenie, ublíženie na zdraví alebo zneužívanie partnerky, pochádza od mužov. Pokúsím sa vysvetliť, čo chápem ako pôvod násilia mužov, a potom opíšem niektoré kolektívne a politické stratégie, ktoré by sme mali rozvíjať, ak chceme s týmto násilím bojovať.

Dovoľte mi začať krátkym citátom z knihy, ktorá vznikla asi pred desiatimi rokmi a volá sa *Men on Rape* (Muži o znásilnení). Autor Tim Beneke v nej kladie otázky o znásilnení mnohým priemerným mužom, nie mužom, ktorí sa dopustili znásilnenia — jednoducho mužom, ktorí si zarábajú na chlieb každodenný. Ich úprimné odpovede na Benekeho otázky poskytujú veľmi cenný pohľad na mužskú psychiku. Mladý skladník z jednej sanfranciskej firmy opísal, za akých okolností by sa dopustil znásilnenia:

„Povedzme, že vidím nejakú ženu a že vyzerá fakt dobre, že je perfektne upravená a sexi a vysiela také ženské sexi vibrácie. Pomyslím si, fíha, s tou by som sa rád pomiloval, ale viem, že nemá záujem. Je to provokácia. Žena často vie, ako dobre vyzerá, využíva to a predvádza sa, a ja mám pocit, akoby sa zo mňa smiala, a cítim sa ponížený... Keby som bol niekedy natoľko zúfalý, že by som niekoho znásilnil, bolo by to preto, lebo by som tú ženu chcel, ale zároveň by to bolo z hnevu, aby som mohol povedať: ‚Mám nad tebou moc a môžem si s tebou robiť, čo len chcem‘, lebo ženy majú nad mužmi moc už len svojou prítomnosťou. Mám sto chutí pomstiť sa im len za to, že si takto prídu, totálne ma vyvedú z miery a vyvolajú vo mne pocit, že som idiot. Majú nado mnou moc, a preto chcem mať aj ja moc nad nimi.“

Všimnite si, že tento mladý skladník nehovorí hlasom toho, kto má moc, kto vládne nad svojim životom, ale skôr hlasom bezmocnosti, bezradnosti. Násilie je preňho forma pomsty, forma odplaty, vyrovnania, kompenzácie za moc, ktorú — ako sa nazdáva — majú nad ním ženy.

Prečo je toto všetko dôležité? Tieto slová veľavravne odhaľujú, ako muži vnímajú sami seba. Sú to slová muža, ktorý sám seba nevníma ako mocného, ale naopak ako bezmocného. Myslím si, že pri analýze násilia mužov sa takýto pohľad často obchádza. Je to preto, lebo násilie mužov sme teoreticky označili ako aktivitu členov dominantnej triedy, triedy, ktorá má moc. Samozrejme, má to svoju logiku, lebo násilím mužov sa väčši-

nou zaoberali feministky. A feministky chápu sklon mužov k násiliu z pohľadu tých, voči ktorým je toto násilie často namierené. Feministické teórie hlásajú, že mužskosť sa zakladá na túžbe po nadvláde, na túžbe po moci, po dobývaní. Mužov ženie potreba dominovať, preto všetko, čo robia, od práce až po šoférovanie auta či sex, predstavuje potvrdzovanie definície mužskosti, ktorá vychádza zo sily a nadvlády.

Väčšina z nás v tejto miestnosti túto teóriu mužskosti, túto feministickú ženskú definíciu mužskosti pozná a pravdepodobne ju prijala za svoju. Niektorí z nás s touto teóriou vyšli do ulíc a prednášali o tom, že muži majú všetku moc a že sa jej máme vzdať, aby ženy získali rovnoprávnosť. Čo sa stalo, keď sme s týmto názorom vyšli na ulicu, keď sme ho priniesli iným mužom?

Možno máte podobnú skúsenosť ako ja. Dokončil som prejav, v ktorom som — aspoň si to myslím — brilantne demaskoval moc mužov. Všetci muži súhlasne prikyvovali. Ale keď som skončil, všetky ruky vyleteli hore. „O čom to hovoríte? Ja nemám nijakú moc. Ja som úplne bezmocný. Manželka mi rozkazuje, deti mi rozkazujú, šéf mi rozkazuje. Ja nemám nijakú moc!“

Takže vidíte, feministická definícia mužskosti ako túžby po moci a po nadvláde je formulovaná zo ženského uhla pohľadu. Ženy majú s mužskosťou takéto skúsenosti. A tomto zmysle je ich definícia, samozrejme, správna. Ale muži nemajú pocit, že sú pri moci. Hoci ako skupina pri moci naozaj sú, muži ako jednotlivci sú bezmocní.

Domnievam sa, že z tohto dôvodu je dnes v Amerike taký populárny Robert Bly a mytopoetické hnutie. Preto našlo odozvu u toľkých mužov. Bly hovorí, že ak sa necítite mocný, nie ste mocný, a že súčasní muži nie sú mocní. Mytopoetika nám vraví: Choďte do hôr, zúčastnite sa na rituáloch, ktoré oživujú stratených otcov, ovesajte sa zvieracími totemami, používajte predmety, aké používali pôvodní obyvatelia Ameriky — a aj vy sa môžete stať mocnými. Nemáte moc. Podte s nami a my vám ju dáme.

Mytopoetika na ilustráciu svojich tvrdení často používa analógiu šoféra. Predstavme si na chvíľu šoféra.

Sedí za volantom. Vie, kam ide. Má oblečenú uniformu. Stúpenci mytopoetiky hovoria: Myslíte si, že má moc. Ale z jeho pohľadu je to inak: Nieкто iný mu vydáva rozkazy, takže vôbec nemá moc.

Nazdávam sa, že stúpenci mytopoetiky majú pravdu len v jednom: Muži ako jednotlivci — s malým počtom výnimiek — nemajú moc. Ale stúpenci mytopoetiky majú pravdu trochu iným spôsobom, ako si myslia. Čo keby sme si vo veci nášho šoféra položili ešte jednu otázku a trochu posunuli kontext? Čo keby sme sa spýtali: Akého rodu je osoba, ktorá mu vydáva rozkazy?

Potom sa posunieme od analýzy individuálnej skúsenosti k inému kontextu, k vzťahom medzi mužmi ako vzťahom moci. Pretože muži ako skupina skutočne majú moc a táto moc sa organizuje proti ženám, ale organizuje sa aj proti iným mužom. Necítíme sa bezmocní preto, lebo sme stále pripútaní k matke, alebo preto, že že-

ny v našom živote prijali feminizmus a žiadajú, aby sme sa zmenili. Za to, že sa cítíme bezmocní, môžu iní muži.

Ženy tomu rozumejú, ale my muži o tom zriedka hovoríme. No som presvedčený, že východiskovým bodom pre našu analýzu musí byť tvrdenie, že muži sa boja iných mužov. Bojíme sa, že sme „len takí“ ako iní muži. Bojíme sa, že nedosahujeme úroveň iných mužov a že iní muži nás prehliadnu, demaskujú nás a pripravia nás o mužskosť. Bojíme sa fyzického nebezpečenstva, bolesti. Bojíme sa, že iní muži o nás vyhlásia, že nie sme „naozajstní muži“, že sme bojkovia, „baby“.

A bojíme sa ukázať tento strach iným mužom, lebo sa zaň hanbíme. Táto hanba môže pôsobiť paralyzujúco. Strach z iných mužov nás vedie k mlčaniu — k ustráchanému mlčaniu, keď náhlivo prejdeme okolo ženy, ktorú na ulici obťažujú muži. Ku kradnému mlčaniu, keď iní muži v bare ponížujú ženy, alebo keď na pracovisku utrúsia vtíp namierený proti ženám. K slizkému mlčaniu, keď si iní muži robia kruté žarty z gejev. náš strach z iných mužov je zdrojom nášho mlčania a mlčanie mužov umožňuje chod tohto systému.

Pocit bezmocnosti v nás vyvolávajú iní muži, ktorí sú zdrojom našej spoločensky vytváranej bezmocnosti, nášho spoločensky vytváraného vzájomného strachu.

Rád by som tento príklad použil ako základ pre novú definíciu idey mužskosti, ako štruktúrny princíp pre analýzu mužskosti, ktorá, ako som presvedčený, môže obohatiť našu dnešnú diskusiu. Tvrdím, že mužskosť pre mužov v skutočnosti nespočíva v túžbe po dobývaní, po nadvláde, po moci — takto mužskosť prežívajú ženy, ale je to len jedna strana mince. Tvrdím, že základným stavebným kameňom našej mužskosti je náš vzájomný strach.

Tvrdím, že ústredným prvkom nášho chápania mužskosti je homofóbia. Homofóbia je viac než iracionálny strach z gejev alebo strach, že by nás mohli omylom považovať za gejev, alebo strach, že ak sa zblížime s inými mužmi, veci sa jednoducho „vymknú z rúk“, lebo sa s nikým nedokážeme zblížiť bez sexu. Všetko toto je homofóbia, a pritom to ani zďaleka nie je všetko. Homofóbia je strach, ktorí muži pociťujú vo vzťahu k iným mužom. Strach, že nás iní muži demaskujú, že nás pripraví o mužskosť, že odhalia nám i svetu, že nespĺňame určité kritériá, že nie sme skutoční muži.

Nazdávam sa, že mužskosť, ako ju chápeme a hráme, spočíva skôr v strachu z ovládania než v túžbe po ovládaní, skôr v strachu, že si nás podmaní iný muž, než v túžbe ovládať ženy, spočíva skôr v hrôze, že iný muž bude mať nad nami moc, než v túžbe po moci nad inými.

Moja definícia mužskosti znie takto: Mužskosť sa týka tých postojov, čít a správania, ktoré máme a zastávame, ktoré predpisujeme ostatným, ktoré nám dovoľujú obísť, alebo dočasne oddialiť, potlačiť či ignorovať mátožnú hrôzu z toho, že nás iní muži pripraví o mužskosť. V tomto kontexte treba chápať násilie mužov voči ženám.

Psychológ Robert Brannon pred niekoľkými rokmi prehľadne zhrnul štyri základné pravidlá mužskosti.

— *Nebud' baba*: Nikdy nerob nič, čo by hoci vzdialene pripomínalo ženskosť. Mužskosť je neúprosne zavrhnutie ženskosti.

— *Ukáž, že si frajer*: Mužskosť sa meria mocou, bohatstvom, postavením. Vyhráva ten, kto má na konci života najviac.

— *Bud' pevný ako skala*: Mužskosť znamená zachovať pokoj a chladnokrvnosť — aj v kríze. Skutoční muži sú zodpovední, spoľahliví a nikdy nedajú najavo slabosť alebo pocity. „Skala necíti bolesť a ostrov neplače,“ spieval Paul Simon.

— *Daj im, čo si zaslúžia*: Vyžaruj auru mužskej odvahy, agresie, choď za svojím cieľom, riskuj.

Tieto pravidlá opisujú špecifický kód správania pre mužov. Ale myslím si, že sú vlastne obsiahnuté v jedinom pravidle — v prvom. *Nebud' baba*. Ostatné tri pravidlá — ukáž, že si frajer; nedaj sa vyviešť z miery; daj im, čo si zaslúžia — sú len podrobnejšie rozpracovania, normatívne kódy, pravidlá, ktoré nám hovoria, ako nebyť baba. Existuje len jedno skutočné pravidlo mužskosti: *Nebud' baba*.

Myslím si, že práve v tom spočíva veľké tajomstvo mužskosti. Máme strach, že iní muži nás budú vnímať ako baby. Mužskosť je homosociálne hranie predpísanej úlohy — podlieha hodnoteniu a posudzovaniu iných mužov. Z tohto pohľadu sa ženy často stávajú akousi menou — rovnako ako moc, postavenie, autá alebo skutočná mena —, prostredníctvom ktorej chceme ukázať iným mužom, že sme tento strach úspešne kompenzovali. A je to aj negatívna definícia, akási reziduálna kategória. Mužskosť je definovaná tým, čím nie je — mužskosť znamená nebyť baba —, ale nedefinuje ju súbor pozitívnych, obdivuhodných a žiaducich črt. Akoby Brannonove pravidlá pre mužov boli v skutočnosti pravidlami pre ne-dievčatá. Základnou témou je nebyť baba — a to sa nedá nikdy dokázať, lebo neprestajne hrozí, že niekde urobíme chybu.

Tento strach ochromuje, lebo ho nemôžeme pripustiť. Pripustiť ho totiž znamená prepadnúť na skúške ešte skôr, ako sa začne. Nesieme obrovské bremená hanby, a to iba zo strachu, o ktorom nemôžeme hovoriť zo strachu, že nás pripraví o mužskosť. Je to nepomenovaný a neviditeľný strach, a je nám taký dôverne známy ako vlastná pokožka.

Z tohto pohľadu sa sexismus stáva kompenzačnou reakciou — túžba ovládať ženy nám umožňuje držať tento hlboko zakorenený strach v šachu. A tak ako každé správanie s podobným účelom — ani toto nefunguje.

V živote chlapca sa to začína veľmi skoro. Stavil som sa s priateľom, že prídem na ktorékoľvek ihrisko v Amerike, kde sa bezstarostne hrajú šesťroční chlapci, a dokážem vyvolať zvalu a bitku položením jedinej otázky. Tá otázka je veľmi jednoduchá: „Kto je z vás baba?“ Po jej vyslovení sa stane jedna z dvoch vecí. Jeden chlapec obviní druhého chlapca, že je baba, a druhý chlapec zareaguje, že nie je baba, ale že baba je prvý chlapec. Často sa o tom rozhodne bitkou. Alebo celá skupina chlapcov si

okamžite vyberie jedného spomedzi seba, ukáže naňho a povie: „On je baba! On je baba!“ Chlapec, ktorého takto označia, sa buď rozplače a poníženy utečie domov, alebo bude musieť bojovať proti presile, aby dokázal, že nie je baba. (Pravdepodobne si spontánne vyberie najslabšieho z vysmievajúcich sa chlapcov.) Istý čas potrvá, kým znovu nadobudne sebavedomie.

Neúprosne úsilie osvedčiť sa ako muži sa v našich spoločnostiach hlboko spája s homofóbiou, ktorá ukotvuje našu mužskú identitu. Homofóbia mužov nabáda, aby predvádzali všetky spôsoby zveličeného maskulínneho správania a postojov, čím predídu tomu, aby si o nich niekto utvoril nesprávny názor. Jednou z hlavných zložiek takejto prehnanej mužskosti je ponižovanie žien, a to ich vylúčením z verejnej sféry aj prostredníctvom ponižujúcich klišé v reči a správaní, ktoré vytvárajú každodenný život Američanov. Násilie nám pripomína, že sme muži a že ony sú len ženy. Individuálne akty násilia vychádzajú z pocitov bezmocnosti. Ale súčtom individuálnych aktov násilia je systematický sociálny svet, v ktorom skupina bezmocných mužov podrobuje iných ľudí akémusi kolektívnemu teroru. Individuálny strach mužov sa stáva základom kolektívnej sily nazývanej sexismus, rasizmus, heterosexizmus. Ženy a geovia sa stávajú „inými“, voči ktorým heterosexuálni muži projektujú svoju identitu a ktorým vytvárajú prekážky zabezpečujúce mužom v každej súťaži s týmito „inými“ víťazstvo. Prostredníctvom týchto „iných“ a ich potlačenia si utvrdzujú nárok na vlastnú mužskosť.

Ženy a geovia sú v americkej kultúre archetypálnymi ne-mužmi. Ženy predstavujú hrozbu straty mužskosti tým, že reprezentujú domov, pracovisko a rodinnú zodpovednosť, negáciu zábavy. A geovia sú v bežnom americkom chápaní dokonalejšími babami od chvíle, keď sa homosexualita začala chápať ako prevrátenie normálneho rodového vývinu. Ale boli tu aj iní. V priebehu amerických dejín rôzne skupiny reprezentovali baby, ne-mužov, voči ktorým Američania rozohrávali svoje definície mužskosti, často s desivými výsledkami. Tieto meniace sa skupiny poskytujú zaujímavé poznatky o americkom historickom vývoji.

Na začiatku 19. storočia predstavovali opak amerických mužov Európania a deti. „Pravý Američan bol energický, mužský a priamy, nie mľandavý a skazený ako vraj boli Európania,“ píše Rupert Wilkinson. „Bol jednoduchý, nie vyfintnený, drsný, nie vyhľadávajúci pohodlie, bol to obyčajný muž alebo prirodzený džentlmen, ktorý miluje slobodu, nie aristokratický utláčateľ alebo servilný päťlizač.“ „Skutočný muž“ začiatku 19. storočia nebol ani šľachtic, ani nevoľník. V polovici storočia mľandavých šľachticov nahradili čierni otroci. Otrokov vnímali ako závislých, bezmocných mužov, ktorí nie sú schopní obrániť svoje ženy a deti, a preto nie sú dostatočne mužskí. Indiánov opisovali ako pochabé a naivné deti, takže ich bolo možné infantilizovať ako Červené deti Veľkého bieleho otca, a tým aj vylúčiť z plnej mužskosti.

Koncom storočia do zoznamu nepravých mužov pridať dvoji európski emigranti, predovšetkým čí a tá-

liani, ktorých vnímali ako príliš vášnivých a emocionálne nestálych, neschopných zachovať za každých okolností chladnú hlavu, a židia, ktorých vnímali ako príliš knihomoľsky mľandavých a fyzicky málo zdatných, aby mohli vyhovieť stanoveným kritériám. V polovici dvadsiateho storočia slúžili ako nemužská šablóna, voči ktorej si americkí muži mohli vyliť rodovo zafarbený hnev, Ázijci. Najprv to boli počas druhej svetovej vojny Japonci a neskôr, počas vietnamskej vojny, Vietnamci. Ázijcov vnímali ako malých, poddajných a zoženštených — čiže nie ako mužov.

Takýto zoznam Američanov s „prídavkom“ — americkí Taliani, americkí židia, americkí Íri, černosi, čiže Afroameričania, americkí Indiáni, americkí Ázijci, americkí geovia — predstavuje väčšinu americkej mužskej populácie. Takže mužskosť je dostupná iba menšine a jej definícia vznikla preto, aby ju ostatní nemohli dosiahnuť. Čo je však zaujímavé, toto upieranie mužskosti nepriateľom má aj odvrátenú stranu, ktorá je tiež rodovo zafarbená. Presne tie isté skupiny, ktoré sa historicky považujú za menej mužské, sa zároveň opisujú ako hypermaskulínne, sexuálne agresívne, násilnícke pažravé zvery, ktorým sa musia civilizovaní muži rozhodne postaviť na odpor, a tak zachrániť civilizáciu. Černosi sa potom zobrazujú ako bezhlavé sexuálne zvery, ženy ako mäsožravé, telesne zamerané stvorenia, geovia ako sexuálni nenásytníci, Juhoeurópania ako neukojiteľní sexuálni dravci a Ázijci ako zlomyseľní a krutí mučitelia, ktorí si nevážia život a sú ochotní obetovať pre vlastné rozmary celý národ. Ale či už tieto skupiny chápeme ako zoženštené „baby“ alebo ako brutálnych necivilizovaných divochov, vždy sú vnímaní v zmysle rodu, ako obrazovky, na ktorých sa rozvíjajú tradičné koncepcie mužskosti.

Táto úzkosť z dôsledkov neistej mužskosti ovplyvnila viacero generácií predstaviteľov akademických spoločenských vied. Usilovali sme sa ňou vysvetliť prakticky všetko, od detskej delikvencie, mládežníckych gangov a šikanovania až po južanský rasizmus a politické autoritárstvo. Pamätáte sa, čo vám rodičia povedali o šikanovaní v škole? Ak to bolo ako v prípade mojich rodičov, vypočuli ste si niečo na tento spôsob: Šikanér si nie je istý svojou mužskosťou, preto si vyberá slabších, aby ich mohol v bitke premôcť a dokázať, že je chlap. Čo teda kričíme na šikanérov? „Vyber si niekoho, kto ti je roveň!“ Samozrejme, to šikanér nemôže urobiť, lebo by mohol prehrať. Preto si vyberá menšieho a slabšieho protivníka, o ktorom vie, že sa pri ňom nebude cítiť ohrozený a bude si istý svojou mužskosťou. Ale tak to nie je a ani to tak byť nemôže. On si totiž vybral niekoho, kto je príliš malý a slabý práve preto, aby mohlo dôjsť k vyrovnanému zápasu. Nadobúdajú v tomto svetle mená Grenada, Panama a Irak iný význam?

(Pýtam sa dnes, či to neznie v Nemecku a Rakúsku až bolestne známo, keď skupiny mladých pravicovo orientovaných mužov robia nájazdy do prístahovaleckých štvrtí a terorizujú cudzincov. K ich činnosti musíme pristupovať ako k rodovo zafarbenému správaniu, ako aj politickému a ideologickému — inak nikdy nepochopíme, v čom spočíva jeho priťažlivosť.)



Ak sa máme postaviť zoči-voči násiliu mužov voči ženám, najprv by sme mali pripustiť, že sme ako iní muži, a nevytvárať falošnú dichotómiu medzi nami a nimi. Namiesto toho by sme sa mali usilovať pochopiť, prečo sa aj my cítime bezmocní, prečo konáme, alebo sme v pokušení konať násilne v rámci kompenzačnej reakcie na tento pocit bezmocnosti, keď hľadáme slabších „iných“ preto, aby sme sa mohli cítiť veľkí a mocní. Bojovať s násilím voči ženám budeme môcť až vtedy, keď budeme vnímať samých seba ako súčasť spoločenského kontinua násilných reakcií na tieto pocity bezmocnosti.

Chcel by som spomenúť niektoré nedávne udalosti v zápase mužov o nájdenie vlastného hlasu, v zápase o prelomenie mlčanlivej spoluúčasti na násilí, v zápase o predstavu mužskosti, ktorá nespočíva v tom, že iným robíme zle, aby sme sa my cítili dobre. V USA sa muži organizujú a pôsobia v predných líniiach zápasu proti násiliu mužov. Členovia organizácie NOMAS pracujú ako právni poradcovia mužov, ktorí sa dopustili ublíženia na zdraví na svojich milenkách alebo manželkách. Ide o programy nariadené súdom. Muži teda nejdú do väzenia, ale zostávajú v poradných skupinách. Programy ako napríklad RAVEN (Rape and Violence End Now — Stop znásilneniam a násiliu) v St. Louis, MOVE (Men Overcoming Violence — Muži proti násiliu v San Franciscu) a Emerge v Bostone sa vo svojom zápase stretli s výrazným úspechom. Členovia organizácie NOMAS pracujú vo väzniciach s usvedčenými páchatelmi znásilnení a iných sexuálnych trestných činov a prečinov a s mužmi, ktorých usvedčili zo sexuálneho zneužívania detí. Tak ako mnohí iní členovia, aj ja vo vysokoškolských internátoch organizujem workshopy o znásilnení na schôdzke a o partnerskom znásilnení a spolupracujem s korporáciami a univerzitami na predchádzaní sexuálnemu obťažovaniu na pracoviskách. V našej práci sme zistili, že sa k iným mužom môžeme priblížiť len tak, že sa k nim približujeme ako *iní muži*, čiže ak porozumieme ich správaniu vo svetle rovnakého kontinua, v ktorom sa *všetci* nachádzame. A to si vyžaduje, aby sme prelomili mlčanie, ktoré obklopuje násilie mužov. Už som spomenul, že toto mlčanie vzniká zo strachu mužov z iných mužov a že nás mlčanie spôsobené týmto strachom zahanbuje. Predstavte si, napríklad, že kráčate vo Viedni okolo nejakého staveniska alebo okolo fontány v parku, je pekný deň a skupina dobre oblečených biznismenov tam spolu sedí a obeduje. Predstavte si, že okolo ide príťažlivá žena a títo muži ju začnú obťažovať, uľahujú si z nej a robia nevkusné poznámky o jej tele a o tom, čo by s ním urobili, alebo čo by malo to telo urobiť im. Čo spravíte? Poviete týmto mužom: „Hej, chlapi, prestaňte s tým. Nevidíte, že sa bojí?“

Ak ste ako takmer všetci muži, nepoviete to. Náhlivo prejdete okolo, alebo sklopíte zrak a dúfate, že sa to rýchlo skončí. Ak tú ženu poznáte, možno sa jej neskôr pokúsíte povedať, ako nepríjemne ste sa cítili a že sa vám nepáčilo, čo tí muži hovorili. Ale priamo na mieste nepovie nik z nás nič, lebo vieme, že títo muži by sa proti nám obrátili s ešte väčšou nenávisťou, akú prejavili voči tej žene. Možno by sme sa dokonca báli o život.

Umožňuje to mlčanie, mlčanie, na základe ktorého si

muži myslia, že okoloidúci muži v skutočnosti ich správanie podporujú a schvaľujú, mlčanie, na základe ktorého sa ženy domnievajú, že všetci muži tajne — alebo nie až tak tajne — podporujú a schvaľujú konanie týchto mužov. Systém násilia mužov proti ženám si vyžaduje mlčanie mužov zoči-voči tomuto násiliu.

Časť našej práce v organizácii NOMAS sa zameriava na prelomenie mlčania mužov, čo by mal byť prvý krok k ukončeniu násilia mužov. Sme presvedčení, že keďže ide o násilie mužov, za jeho zastavenie sú zodpovední muži. A prvým krokom je vystúpiť pred verejnosť a vyjadriť odpor voči násiliu mužov. Keďže to individuálne vyvoláva strach a je to aj nebezpečné, začali sme každoročný deň aktivity, ktorá bude symbolizovať naše úsilie prelomiť toto mlčanie. Bratský mier je každoročné podujatie, ktorého slogan znie: „Prelomme mlčanie a skoncuje s násilím mužov.“ Muži každoročne tretiu októbrovú stredu po celej krajine organizujú demonštrácie a prejavujú odpor voči násiliu mužov voči ženám. Je to kolektívny a symbolický akt, pri ktorom pozdvihujeme hlasy plné hnevu, bolesti, úzkosti a zodpovednosti, hlasy, ktoré hovoria o tom, že násilie je stále integračnou súčasťou života žien v našej spoločnosti.

Bratský mier čoskoro nadobudne medzinárodnú podobu. Tento rok v októbri budú muži organizovať demonštrácie za prelomenie mlčania v niekoľkých ďalších krajinách vrátane Austrálie a Anglicka. Rád pomôžem rakúskym a nemeckým profeministickým mužským organizáciám zorganizovať takúto demonštráciu.

Chcel by som vám porozprávať aj o ďalšej aktivite za prelomenie mlčania mužov o násilí mužov, ktorá sa minulý rok uskutočnila v Kanade a opäť sa uskutoční tento rok. Pred tromi rokmi vošiel do chemického laboratória na Montrealskej univerzite mladý muž, oddelil študentov od študentiek a potom začal strieľať po ženách a kričal, že sú to všetko feministky a zaslúžia si smrť. Marc Lepine zavraždil štrnásť žien a Kanada bola šokovaná. Táto udalosť Kanadanov zmobilizovala — hovoria, že to bolo rovnaké ako vražda Kennedyho v USA, bola to jedna z tých udalostí, keď si každý presne pamätá, kde práve bol, keď sa o tom dozvedel.

Keď sa blížil deň druhého výročia, skupina členov organizácie NOMAS sa rozhodla, že čosi podnikne. Vyzvali všetkých kanadských mužov, aby týždeň pred 7. decembrom na chlopniach nosili biele stužky na znak odporu proti násiliu mužov voči ženám. Kampaň bielej stužky si okamžite získala popularitu v celej krajine. Minulý rok počas prvého decembrového týždňa nosil bielu stužku každý dvadsiaty kanadský muž, vrátane premiéra, ministrov a profesionálnych hokejistov. Televízni spravodajcovia diskutovali o tom, či nosenie bielej stužky počas spravodajstva nie je porušením novinárskej etiky, ktorá zakazuje verejne proklamovať politické stanovisko. Bol odpor voči násiliu mužov politickým stanoviskom? Pokiaľ vieme, išlo o najrozšírenejší a najúspešnejší prejav odporu mužov proti násiliu voči ženám, aký bol kedy zorganizovaný. A tento rok organizátori predpovedajú, že bielu stužku bude nosiť jeden z piatich kanadských mužov.

Takéto úsilie vyvoláva obdiv, najmä v očiach tých z nás, ktorí pracujú v menej ústretových krajinách. Toto úsilie je však zároveň inšpiratívne. Rovnako inšpiratívne ako Mužská liga za volebné právo pre ženy, prvá explicitne profeministická organizácia, ktorá vznikla v roku 1911 v USA. Mužská liga organizovala účasť mužov na pochodoch za volebné právo pre ženy a o jeho dôležitosti presviedčala mužských predstaviteľov legislatívy. Mužskej lige sa dokonca podarilo docieľiť účasť profesionálneho basketbalového tímu na Basketbalovom dni pre ženské práva, kde jedna desatina z ceny každej predanej vstupenky putovala na konto Národnej asociácie za volebné právo pre ženy.

Viem o Mužskej lige za volebné právo pre ženy, lebo sa posledných sedem rokov zaoberám podporou feminizmu zo strany mužov a nedávno som vydal knihu o mužoch, ktorí v Amerike podporovali feminizmus. Tieto dokumentárne dejiny tých, ktorých nazývam „profeministickí“ muži, sa začínajú v roku 1776 a pokračujú dodnes. Ukazujú, ako muži stáli a stoja, ako hovoria názov knihy, „proti prúdu“ mužskej nevráživosti voči feminizmu a ako stále podporujú zápas žien za rovnosť v každej oblasti, v ktorej ženy zápasia — od práva na vyššie vzdelanie a lepšie zamestnanie po právo pracovať, vstupovať do odborov, hlasovať, ponechať si meno a ovládať vlastné telo.

Neočakával som, že z toho vznikne taká hrubá kniha. Keď som povedal jednej priateľke, že pracujem na dejinách mužov, ktorí podporovali feminizmus v USA, zasmiala sa a povedala: „Tak to bude najkratšia kniha na svete!“ No objavil som vyše dvetisíc dokumentov a v jednom z nich je riadok, ktorý sa mi zdá obzvlášť relevantný vo vzťahu k téme, ktorou sa dnes zaoberám. V eseji s názvom *Feminism for Men* (Feminizmus pre mužov), ktorá bola publikovaná v socialistickom časopise *The Masses* v roku 1917, newyorský spisovateľ Floyd Dell tvrdí: „Feminizmus mužom umožní, aby boli prvýkrát slobodní.“

Myslím dnes na dôležitú prácu, akú na celom svete vykonali profeministickí muži v úsilí o podporu feministických ženských kampaní proti násiliu mužov voči ženám, a uvedomujem si, že tento zápas mužom prvýkrát umožní, aby boli slobodní — aby sa oslobodili od strachu z iných mužov, aby sa oslobodili od plazivého mlčania, ktoré tento strach z iných mužov ustavične sprevádza. Zdá sa mi, že prísľub feminizmu ponúka mužom východiskový bod k prelomeniu tohto mlčania, mlčania, ktoré si vyžaduje náš systém preto, aby mohlo naďalej pretrvávajúť násilie voči ženám.

Z môjho výskumu profeministických mužov okrem iného vyplýva poznatok, že mužov, ktorí sa postavili za práva žien, to často veľa stojí, že mnohých mužov rozrušuje a zneisťuje, keď muži prelomia mlčanie, ktoré obklopuje násilie mužov. Keď Frederick Douglass, azda najznámejší černocho devätnásteho storočia, predniesol plamenný prejav, v ktorom bránil boj za práva žien na prvom Kongrese ženských práv v Seneca Fall v štáte New York v roku 1848 — bol to okamih, ktorý oficiálne označil začiatok ženského hnutia —, miestne noviny ho

označili ako „politického hermafrodita“ a „tetku Nancy v nohaviciach“ — čo bol dobový výraz pre „babu“. A odvtedy odborníci a antifeministi spochybňujú mužskosť každého muža, ktorý sa rozíde s ostatnými mužmi a odváži sa ozvať za práva žien. Diváci na členov Mužskej ligy za volebné právo žien vykrikovali nadávky a hádzali po nich ovocie, keď kráčali po Piatej avenue v rámci veľkých pochodov za volebné právo žien.

Som presvedčený, že takáto antifeministická reakcia a cúvanie sú dedičstvom strachu a bezmocnosti. A my, ktorí pracujeme proti násiliu voči ženám, toto dedičstvo veľmi dobre poznáme. Robíme túto prácu, lebo je to istý spôsob, ako sa postaviť proti kolektívnemu šialenstvu, spôsob, ako zrušiť bariéry medzi „oni“ a „my“. Poznáme tento strach, takéto správanie — je často súčasťou našich definícií samých seba. Nikto voči nemu nie je imúnny. Ako hovorí Pogo v najslávnejšom zo svojich komiksov: „*Strelili sme nepriateľa, a sme ním my sami.*“

Čo teda máme robiť s našimi poznatkami o mlčaní mužov a o ich strachu? Som presvedčený, že tento strach potrebujeme prejať, nahnevať sa na to, že sa tak bojíme, namiesto toho, aby sme sa hanbili, že sa bojíme. Musíme sa nahnevať, že sa bojíme natoľko, že mlčíme. Pokiaľ ide o mňa, ešte len začínam hľadať hlas hnevu, hlas, ktorý mi umožní prehovoriť, keď si môj strach vyžaduje, aby som bol ticho. Hlas, ktorý sa trasie viac od hnevu ako od strachu nad každodennými neprávosťami spáchanými v mene mužskosti. Hlas, ktorý by zároveň dokázal spievať spolu s Waltom Whitmanom, ktorý v *Song of Myself* (Piesni o mne) napísal: „*Chlapec, ktorého som miloval, sa nestáva mužom vďaka moci, ktorú zdedil, ale vďaka sebe samému.*“ Bude „radšej skazený než cnostný z konformnosti alebo zo strachu“. Máme odvahu byť radšej skazení než cnostní z konformnosti alebo zo strachu? Máme odvahu nahnevať sa na to, ako nás umlčal náš vzájomný strach? Máme odvahu začať premostovať priepasti mlčania alebo strachu, ktoré nás oddeľujú, keď poznáme každodenné dôsledky tohto strachu a mlčania v živote žien, detí, ľudí inej farby pleti a príslušníkov robotníckej triedy? Dnes vám všetkým tlieskam za to, že ste na túto otázku odpovedali svojou prácou a svojou víziou — že ste na túto otázku odpovedali jedinou odpoveďou, ktorá má zmysel: Otázka nestojí tak, či máme odvahu prelomiť toto mlčanie a postaviť sa zoči-voči toľmu strachu, ale či môžeme žiť sami so sebou, ak to neurobíme.

FROM A E Z angličtiny preložil Vladislav Gális
KIMMEL, Michael S.: *Should/can/will Men Support Feminism?*
In: *Test the West. Gender Democracy and Violence.*
Publikácia Rakúskeho ministerstva pre záležitosti žien.
Vydala Johanna Dohnal, Viedeň 1994, s. 121 — 133.

